

Председнику Републике Србије
г. Александру Вучићу
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ
Андрићев венац 1
11000 Београд, Србија

Предмет: Апел за доношење мораторијума на градњу мини хидроцентрала у Србији

Поштовани председниче Александре Вучићу,

Савез месних заједница Старе планине је савез 39 месних заједница Старе планине, стручњака, активиста и волонтера у циљу заштите река и природе. Обраћамо вам се као легитимни представници Старе планине, али и као представници хиљада становника и заштитара из Димитровграда, Књажевца, Бруса, Александровца, Копаника, Краљева, Параћина, Деспотовца и из целе наше земље, који не желе да њихове реке доживе судбину река: Јошанице, Гобелске, Самоковке, Бистрице, слив Власине, Суваје, Расине, Моравице, Пањице, Приштавице, Брезанске, Сокоље, Бревине, Крушевачке, Грашевке, Радошићке, Барске, Лисинске, Ракитске, Лима, подсливова малих водотока у сливу Ибра, Драговиштице и Пчиње, малих сливова Голије, Гоча, Јелице, Јавора, Руја, Влашке планине... Ми се позивамо на Архуску конвенцију коју је Србија потписала и ратификовала и на наше право да учествујемо у свим пословима који се тичу места у којима живимо. Ми говоримо и у име оних који не могу да говоре и да се бране: у име река, у име Природе, а посебно у име наших потомака којих се ово највише тиче.

Сигурни смо да знате са колико се проблема суочавају становници Старе планине и колико народ дуго пружа отпор грађењу мини деривационих хидроелектрана. Став струке је изнет кроз бројна, изузетно добро документована истраживања проф. Ратка Ристића, декана Шумарског факултета¹, хидролога Вељка Димитријевића, техничког директора за уређење, коришћење и заштиту вода у ЈП „Србијаводе“², проф. Предрага Симоновића из Института за биолошке науке³, члана Академије инжењерских наука Бранислава Ђорђевића, Јована Деспотовића, професора хидрологије и хидротехнике са Института за хидротехнику и водно-еколошко инжењерство Грађевинског факултета...

Сви ови стручњаци дали су свој једногласан и негативан суд о грађењу мини хидроцентрала и о последицама које оне праве по сав живи свет у највишем академском телу наше земље...⁴ Исти став дели и министар за заштиту животне средине г. Триван, који је јавно

---

¹Ратко Ристић, *Смернице за одрживо планирање и управљање сливним подручјима малих хидроелектрана у заштићеним подручјима, завршни стручан извештај Шумарског факултета настао за потребе Министарства за заштиту животне средине*, Београд, 2018; Ратко Ристић и група аутора, *Мале хидроелектране деривационог типа: безначајна енергетска корист и немерљива еколошка штета*, САНУ, Београд, 2019.

²Вељко Димитријевић „Утицај малих хидроелектрана на режим вода и водни услови за њихово пројектовање и изградњу“, САНУ, Београд, 2019.

³„Утицај деривационих малих хидроелектрана на заједнице риба и других акватичних организама екосистема планинских река Републике Србије“, САНУ, Београд, 2019.

⁴*Зборник радова са симпозијума „Утицај малих хидроцентрала на животну средину“*, САНУ, Београд, 2019.

рекао да ће градња мини хидроцентрала бити потпуно забрањена у заштићеним подручјима. За градњу су једино они који желе да од посла са хидроцентралама праве новац по цену уништења свог живог света, укључујући и строго заштићених врста за које се држава обавезала да штити.

Први аргумент против грађења МХЕ, и који је нама најважнији, је уништење животне средине. "Мале хидроелектране не загађују живи свет, него га убијају. Сем затирања биљног и животињског света, нарушава се и живот локалног становништва." Каже професор Ратко Ристић на основу опсежних истраживања. Сматрамо да нема потребе да понављамо упозоравајуће речи стручњака по овом питању. Из нашег искуства на терену знамо да после градње мини хидроцентрала остаје пустош и да то није никаква „зелена“ енергија. Проф. Димитријевић је документовао стварање гасова и појачавање ефекта стаклене баште при изградњи МХЕ. Професор Симоновић је у последњој контроли Јошаничке реке испод водозавода документовао да у реци више не постоје рибе, иако је ова река била позната по пастрмском фонду. Уништен је комплетан рибли фонд испод водозавода. О другим заштићеним врстама да и не говоримо.

Други аргумент, који је можда најважнији у очима управљача коме је најпреча финансијска стабилност и развој, је да да ниједна мала хидроцентрала не може да оправда своје постојање. Мала хидроцентрала од 5 kw у случају да ради 365 дана годишње по 24 часа (што је апсолутно немогуће, посебно код планинских река са бујичним водотоковима код којих током лета воде да готово и нема) произведе 43 800 kw. Ако узмемо просечну цену kw од осам динара, на годишњем нивоу то износи 350 400, 00 динара. Цена изградње, као и ефекти стаклене баште који настају – на које упозорава Вељко Димитријевић, јасно говоре о томе да, осим ако је у питању превара, мини хидроцентрала не производи струје довољно да покрије трошкове производње, као и да не спада у „зелену“ енергију. Члан Академије инжењерских наука Бранислав Ђорђевић тврди да у процени колико су пожељне МХЕ треба узети у обзир чињеницу да се више енергије утроши на њену градњу него што је сама произведе.

Трећи аргумент за доношење МХЕ би био у томе да је изградња МХЕ осим уништавања биодиверзитета има погубан утицај и на опстанак локалне заједнице, ослоњене на традиционалистички, чуварни однос према свим природним ресурсима, па и води, којима мале хидроелектране ускраћују управо воду. Управо сте Ви подржали Национални тим за препород села и рекли да ћете учинити све да се заустави депопулација у руралним подручјима. Без река и потока свака могућност за опстанак села, била би уништена.

Све горенаведено су веома аргументовани разлози за доношење мораторијума на МХЕ. Подсетимо се да су такав мораторијум већ донеле неке земље у окружењу (Бугарска свеобухватно и Румунија за заштићена подручја), а да се у појединим земљама овакве хидроцентралне уклањају и да се троше десетоструко већа средства него што су потрошена за изградњу МХЕ, како би се санирале последице.

Ни Електропривреда Србије нема велике користи од малих хидроелектрана. Количина произведене струје из мини хидроелектрана је безначајна. Ако бисмо изградили све планиране мале хидроелектране и уништили све српске реке, имали бисмо тек 3-3,5 % повећања укупно произведене електричне енергије. При томе ЕПС је у обавези да обезбеди инфраструктуру за преузимање произведене енергије, што је најчешће велики трошак јер је већина МХЕ поприлично удаљена од постојеће мреже. Такође, када се узме у обзир и друга важна чињеница, а то је да су губици енергије у електроенергетској мрежи Србије 12-15% и

вишеструко надмашују европске просеке, чак и само делимично ослањање српске електропривреде на МХЕ чини ситуацију бесмисленом.⁵

Иако је већ изнета аргументација сасвим довољна да завређује Вашу подршку у спашавању река Србије и доношења мораторијума на МХЕ, она се углавном тиче садашњости, али се најважнији разлози потребе њиховог очувања тичу будућности. Опстанак живота на планети, па и људске врсте, директно зависи од очувања природног света у чијој основи је природна равнотежа заснована на очуваним биљним и животињским врстама. Зато, ако желимо добро потомцима морамо чувати природни свет планете Земље. Када би сви инсекти нестали, човечанство би изумрло за мање од пола године. Све ствари у природи су повезане. Зато се очување српских река тиче закона, права и интереса оновремених људи, а опстанка и живота будућих генерација. Онако како немамо права да трошимо незарађено и задужујемо будуће генерације, још мање имамо права да им, зарад профита појединаца, угрожавамо опстанак.

Позивамо се на Закон о заштити природе и то члан 17, 18, 26. и 27.¹

Поштовани господине председниче Републике Србије, ово су тек неке од одредабасамо једног од закона Републике Србије које се крше изградњом мини хидроелектрана, али да бисте схватили размере тог кршења, напомињемо да се крши и значајан број одредаба и следећих закона: Закон о заштити животне средине, Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда, Закон о водама, Закон о јавној својини, а у случају изградње МХЕ на Ракитској реци и Кривични законик Републике Србије, јер је инвеститор нарушио статичку стабилност противбујичних преграда њиховим пробијањем и тиме у стање великог ризика од бујичних разарања довео село Звонце и сва низводна села.

Ми рачунамо на Вас и на заклетву коју сте положили, да ћете све своје снаге посветити остваривању људских и мањинских права и слобода, поштовању и одбрани Устава и закона, очувању мира и благостања свих грађана Републике Србије.

Молимо вас да помогнете хитно доношење мораторијума за изградњу МХЕ. Помозите нам да заштитимо реке и да заштитимо наша села. Ми не желимо да своје дане проводимо на барикадама. Нама је потребан мир.

Са поштовањем,

Небојша Илић,
председник Савеза месних заједница Старе планине
Село Темска – Општина Пирот

---

⁵Ратко Ристић, Иван Малушевић, Сениша Половина, Вукашин Милчановић, Борис Радић, „Мале хидроелектране деривационог типа: безначајна енергетска корист и немерљива еколошка штета“, САНУ, Београд, 2019.

ПОТПИСНИЦИ АПЕЛА

Душан Митић, дипл. инж. ел.

Јован Мандић, дипл. инж. ел.

Др Јелена Дрманац, лекар

Мр Бранко Митов, дипл. инж. ел.

Др Драгана Ђорђевић, научни саветник и руководилац Центра изузетних вредности за хемију и инжењеринг животне средине

Доц. др Ратко Бајчетић, хидролог

Др Благоје Пејић, дипл. инж. шумарства

Соња Николић, дипл. инж. ел.

Мирослав Краинчанић, професор физичке културе у пензији

Златимир Лапчевић, дипл. правник, еколошки активиста. Оснивач ФБ групе „Одбранимо реке Брајковине“ и „Сачувајмо жупске реке“

Драгана Божиновић, професор компаративне књижевности

Александар Драшковић

.....

Савез месних заједница Старе планине из Темске, Стара планина (39 председника месних заједница као представници локалног становништва)

Удружење „Темска“, Темска

Научно-истраживачки камп „Темска“, Стара планина

Научно-истраживачко друштво студената биологије и екологије "Јосиф Панчић". Председница Бојана Матић.

Еколошко удружење " Моја Ресава" из Деспотоваца. Председник удружења дипл. биолог-еколог Небојша Миловановић.

Сокобањско еколошко друштво,

Владан Димитријевић, дипл. екон. – председник

ФБ група "Одбранимо реке западне Србије" - еколошки активисти из Ужица Тијана Јевтић и Горан Лазовић

Неформална група грађана која брани реку Грашевку на челу са Весном Петровић, доктор медицине и Аранђелом Павличевевићем, доктор пољопривредних наука

Заштићена природна добра

Члан 17

Заштићена природна добра користе се и унапређују на начин који омогућава њихово трајно очување и унапређивање, у складу са законом којим се уређује заштита природе.

У заштићеном природном добру не могу се обављати активности којима се угрожава капацитет животне средине, природна равнотежа, биодиверзитет, хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вредности или на било који начин деградира квалитет и својства природног добра.

Коришћење и заштита јавних природних добара

Члан 18

Јавна природна добра, као добра од општег интереса, користе се на начин и под условима којима се омогућава развој и трајност њихових природних, физичких, здравствених или естетских вредности у складу са прописима. Јавна природна добра, као добра од општег интереса, користе се на начин и под условима којима се омогућава развој и трајност њихових природних, физичких, здравствених или естетских вредности у складу са прописима.

Чување биосфере и заштита биодиверзитета

Члан 26

Очување биосфере обухвата заштиту организама, њихових заједница и станишта, укључујући и очување природних процеса и природне равнотеже унутар екосистема, уз обезбеђивање њихове одрживости.

Биодиверзитет и биолошки ресурси штите се и користе на начин који омогућава њихов опстанак, разноврсност, обнављање и унапређивање у случају нарушености.

Заштита биодиверзитета, коришћење биолошких ресурса, генетички модификованих организама и биотехнологије врши се на основу овог закона и посебног закона, као и обавеза преузетих међународним уговорима.

Заштита и коришћење флоре и фауне

Члан 27

Ради заштите биодиверзитета и биолошких ресурса, односно аутохтоних биљних и животињских врста и њихово распрострањање, Министарство, други надлежни органи и организације контролишу уношење и гајење биљних и животињских врста страног порекла.

Забрањено је узнемиравати, злостављати, озлеђивати и уништавати дивљу фауну и разарати њена станишта.

Забрањено је уништавати, кидати или на други начин пустошити дивљу флору, односно уништавати и разарати њена станишта.

Одређене врсте дивље флоре и фауне, њихови развојни облици и делови могу се сакупљати и стављати у промет на начин и под условима утврђеним у дозволи коју издаје Министарство, по претходно прибављеном мишљењу организације надлежне за заштиту природе.